

بررسی رابطه عوامل فردی، اقلیمی و بوم شناختی با جرم قتل عمد در استان اصفهان

نوید نصیری* - مجتبی خلیلی** - حسن رحیمی*** - حسین مولوی***

* کارشناس ارشد مهندسی فناوری اطلاعات

** کارشناس ارشد روان‌شناسی

*** کارشناس ارشد حقوق خصوصی

**** دکترای روان‌شناسی، عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان

چکیده

هدف: هدف پژوهش بررسی رابطه عوامل فردی، اقلیمی و بوم شناختی با جرم قتل عمد در استان اصفهان می‌باشد.

روش: جامعه آماری تمام محکومین قتل عمد در زندان مرکزی استان اصفهان در سال ۱۳۹۱ بوده که تعداد ۱۶۷ نفر به شیوه تصادفی ساده به عنوان نمونه آماری انتخاب گردید. روش تحقیق به صورت کمی بوده و جزء طرح‌های توصیفی- پیمایشی (غیرآزمایشی) قلمداد می‌شود. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته، استفاده شده و جهت تحلیل داده‌ها از آزمون χ^2 و آزمون T و نرم‌افزار SPSS استفاده گردید.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان دادند بین متغیرهای سابقه کیفری، سابقه بیماری روانی، مصرف مواد، قومیت، مکان، فصل وقوع جرم، منطقه جغرافیایی و جرم قتل عمد تقاضوت معنادار می‌باشد ($P=0/000$), اما بین زمان (روز و شب) و جرم قتل عمد تقاضوت معنادار نبود ($P=0/37$).

به عبارت دیگر بیشتر محکومین قتل عمد سابقه کیفری، سابقه بیمار روانی، سابقه خانوادگی جرم و مصرف مواد نداشته، فارسی زبان بوده و جرم بیشتر در فصل زمستان، در خانه و در مناطق شمالی شهر اصفهان وقوع یافته است.

نتیجه گیری: از پژوهش حاضر این نتیجه حاصل شد که عوامل اقلیمی و بوم شناختی بیش از عوامل فردی با بروز قتل عمد به طور مستقیم رابطه دارند.

کلیدواژه‌ها: عوامل فردی، عوامل اقلیمی، عوامل بوم شناختی، جرم قتل عمد.

تایید مقاله: ۱۳۹۲/۱/۱۴

وصول مقاله: ۱۳۹۲/۷/۹

نویسنده پاسخگو: اصفهان- خیابان نیکبخت - دادگستری کل- معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم . تلفن: ۰۳۱۱-۶۶۳۰۱۳۳

(khalsara@gmail.com) (mo.kh59@yahoo.com)

باشد(۱).

مقدمه

بنابراین با توجه به تهدید جانی این پدیده و تاثیر آن بر امنیت شهروندان ضروری به نظر می‌رسد که علل و ابعاد این مساله مورد بررسی دقیق و موشکافانه قرار گیرد و با بهره‌گیری از روش‌های علمی ریشه‌های این پدیده شناخته شود تا روش پیشگیرانه در خور و سازگار با شرایط بومی برآن انتخاب گردد. ساده‌ترین تعریفی که می‌توان از مجرم نمود این است: «کسی که از قانون حاکم بر جامعه خود سرپیچی کند» را مجرم گویند. هر چند که این تعریف بیش از اندازه فراگیر است؛ زیرا در این صورت همه افراد به نوعی مجرم هستند. در تعریف دیگر مجرم کسی است که قبل از طرف مراجع حقوقی محکوم به جنایت شده باشد(۲). طبق ماده ۲۰۶ قانون مجازات اسلامی قتل در موارد زیر قتل عمدی است (۳):

قتل عمد^۱ یکی از جرایم وخیم محسوب می‌شود. آمارهای مختلف نشان داده‌اند که پیامدهای بیشتر جرایم مانند دزدی، جیب بری یا آسیب زدن به اموال دیگری، بالنسبه جزیی و پیش پا افتاده‌اند و با آن که قربانیان این جرایم کوچک نیز عوارض نامطلوب ارتکاب جرم را تجربه می‌کنند، اما بسیاری از آن‌ها پس از گذشت اندک زمانی، تعادل خود را به دست می‌آورند. بر عکس اغلب جرایم علیه اشخاص دارای پیامدهای درازمدت نامطلوبی بر قربانیان است. زندگی آن‌ها را به مخاطره می‌اندازد و حتی می‌تواند مرگ را هم در پی داشته

1 - Murder

2 - Serious Crimes

شده‌اند (۱).

ج) تبیین‌های جامعه شناختی

تبیین‌های جامعه شناختی به طور کلی به سه دسته عمدۀ ساختی - کارکردی، تضاد و کنش متقابل دسته‌بندی می‌شوند. در همین زمینه نظریه آنومی^۹ و ساخت اجتماعی بیان می‌دارد که جامعه با فشارهای ساختاری - اجتماعی خاصی که ناشی از عدم توانایی فرد در دستیابی به اهداف مقبول اجتماعی است، فرد را به کج روی سوق می‌دهد. از سوی دیگر نظریه ناکامی منزلتی کوهن، شکاف بین اهداف و ابزار به واسطه ناکامی منزلتی را موجب کج رفتاری دانسته که بیشتر در خانواده‌های محروم مشهود می‌باشد. نظریه کنترل اجتماعی هیرشی فرد بزهکار را کسی می‌داند که از قیود اجتماعی آزاد است و نظریه پیوند افتراقی ادین ساترلند علت بزهکاری را تعداد ارتباطهای انحرافی آنان بیش از ارتباطهای غیر انحرافی شان است (۴). نظریه انگ زنی که رویکرد کش مقابل هم نامیده می‌شود، کج رفتاری را مفهومی ساخته جامعه می‌داند که گروهی در جامعه با تصویب قوانینی که تخطی از آنها کج رفتاری محسوب می‌شود، مفهوم کج رفتاری را می‌سازند که به افراد برچسب زده می‌شود و افراد بر اساس آن برچسب عمل می‌کنند (۵).

و) تبیین‌های بوم شناختی^{۱۰} - جمعیتی

چارچوب نظری این نظریه بر اساس نظریه بوم شناختی و جمعیت شناختی مکتب شیکاگو^{۱۱} قرار داشته و توسط جامعه شناسانی چون پارک و برگس مطرح گردیده است. آن‌ها در تبیین انحرافات اجتماعی بر متغیرهایی که با پدیده شهرنشینی ارتباط داشته (نظیر؛ زبان، قومیت، مهاجرت، حوزه‌های سکونتی و تراکم جمعیت) تمرکز نمودند. جامعه شناسان مکتب شیکاگو از آغاز قرن بیستم برخی از رفتارهای انحرافی نظیر خودکشی، طلاق و فحشا را در شهر شیکاگو مورد بررسی قرار دادند و هدف‌شان در ک تاثیر عوامل جمعیت شناختی مانند سن، بعد خانوار، تراکم و مهاجرت و عوامل بوم شناختی نظیر: قومیت، نژاد و محل سکونت بود. آن‌ها بر بی‌سازمانی اجتماعی تاکید نموده و جرم و بزهکاری را مورد مطالعه ویژه قرار دادند (۶).

در زمینه علل بروز جرایم، ویژگی‌های فردی، اقلیمی و بوم شناختی مورد بررسی قرار گرفته اند که از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: از لحاظ زمینه‌های بیماری روانی پرینز^{۱۲} به جمع بندي نتایج ۲۰ پژوهش پرداخته و فراوانی انسواع بیماری‌های روانی را در زندانیان مجرم مشخص کرده است (۷). از دیگر سو رسانه‌ها نقش مهمی در ایجاد ارتباط بین اختلال روانی و خشونت در اذهان مردم ایفا می‌کنند. در یک بررسی موناهان^{۱۳} نشان داد که در برنامه‌های شبکه

الف: مواردی که قاتل با انجام کاری قصد کشتن شخص معین، فرد یا افرادی غیر معین از یک جمیع را دارد، خواه آن کار نوعاً کشنده باشد، خواه نباشد ولی در عمل سبب قتل شود.

ب: مواردی که قاتل عمدتاً کاری را انجام دهد که نوعاً کشنده باشد هر چند قصد کشتن شخص را نداشته باشد.

ج: مواردی که قاتل قصد کشتن ندارد و کاری را که انجام می‌دهد، نوعاً کشنده نیست ولی نسبت به طرف بر اثر بیماری و یا پیری یا ناتوانی یا کودکی و امثال آنها نوعاً کشنده باشد و قاتل نیز به آن آگاه باشد.

بروز و شکل‌گیری قتل عمد به مانند سایر پدیده‌ها، آسیب‌ها و جرایم اجتماعی متاثر از عوامل و انگیزه‌های متعددی است و در تبیین آن نیز بایستی با رویکرد همه جانبه نگریسته شود. هر چند این تبیین‌ها به شکل کلی به جرایم پرداخته و اختصاص به جرم قتل عمد صرف ندارد و در سه حوزه زیستی، روانی، اجتماعی و بوم شناختی قابل طرح می‌باشند:

الف) تبیین‌های زیست شناختی

در اینجا زمینه‌های ژنتیکی، کروموزومی، هورمونی، عصبی و ساختار فیزیولوژیکی مطرح می‌باشند. سازار لومبروزو^۳ در سال ۱۸۷۰ ادعا کرد که بعضی از افراد با تمایلات جنایتکارانه به دنیا می‌آیند. هرچند او بعدها مفهوم وارثت غیرمستقیم را مطرح کرد، بطوري که تحقیقات نشان داده‌اند که والدین مجرم با احتمال بیشتری دارای فرزندان مجرم خواهند بود. تحقیقات دیگر بر تأثیرات هورمونی (مثل تستوسترون)، کمبود ویتامینها و مواد معدنی و افزوده‌های غذایی و آلودگی سربی تاکید داشته و برخی دیگر نیز بر ناپنهنجاریهای موج نگاری مغزی در جرایم خشن تاکید دارند. شلدون نیز با تقسیم بندی تیپ‌های انسانی به سه دسته مزومorf، اکتومورف و اندومورف، گرایش به جرم و تبهکاری را در بین افراد مزومorf (پهن و عضلانی) مطرح ساخت (۱).

ب) تبیین‌های روان‌شناسی:

در این زمینه رویکردهای روان تحلیلگری (با تاکید بر تثبیت در مراحل رشد، عدم توازن ساختارهای روانی و ناپنهنجاری در روابط مادر و کودک)، رویکردهای رفتاری (با تاکید بر شرطی سازی، یادگیری مشاهده ای-اجتماعی و نظریه همخوانی افتراقی^۴) و رویکردهای شناختی (با تاکید بر باورهای شخصی، توانایی خود مهارگری^۵، سطح قضاوی اخلاقی و سطح ادراک اجتماعی) و ابعاد شخصیتی آیسنک^۶ و تاکید او بر زمینه ارتکاب فعالیت‌های مجرمانه در برخی از سیستمهای عصبی به علت واکنش پذیری^۷، حساسیت و تحریک پذیری^۸- مطرح

3 - Lombroso, C.

4 - Differential Association Theory

5 - Self- Control

6 - Eysenck, H.

7 - Reactivity

8 - Sensitivity & Excitability

با فرزندان والدین غیر بزهکار فقط ۱۳٪ بوده است. وست در ۱۹۸۲ و کلونینگر^{۱۶} و همکاران در ۱۹۷۸ یافته‌های مشابهی را گزارش دادند (۲). از دیگر عوامل زمینه‌ای مطرح شده تکرار جرم است. تکرار جرم در حقوق کیفری به معنای ارتکاب مجدد جرم پس از تحمل محکومیت کیفری است (ماده ۴۸ قانون مجازات اسلامی). هر چند نرخ تکرار جرم در ادبیات جرم‌شناسی - به ویژه جرم‌شناسی پیشگیری - علاوه بر تکرار جرم حقوقی، شامل تعدد جرم حقوقی (مواد ۴۶ و ۴۷ قانون مجازات اسلامی) نیز می‌شود (۳). بیانلو و منصوری (۱۶) رابطه معناداری را بین سابقه کیفری و ارتکاب جرم بدست آوردن. از لحاظ وضعیت‌های بوم‌شناسخی و قووع جرم، تحقیقات نشان می‌دهند که در برخی مکان‌های شهری به علت ساختار کالبدی ویژه و مشخصه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ساکنان و استفاده‌کنندگان از این مکان‌ها امکان و فرست بزهکاری بیشتر است. واژه کانون‌های جرم خیز بیانگر مکان با محدوده جغرافیایی است که میزان بزهکاری در آن بسیار بالاست. شاطریان، اشنوی و گنجی‌پور (۱۷) به بررسی رابطه محل سکونت و انحرافات اجتماعی پرداختند و رابطه معناداری را بین محل سکونت پاسخ‌گویان و انحرافات اجتماعی بدست آورند. و نیز اینکه بین محل سکونت، وضعیت کالبدی، سطح سواد، میزان درآمد، پایگاه اقتصادی-اجتماعی در میزان گرایش به انحرافات اجتماعی رابطه وجود داشت. شرمن اعتقاد دارد در مکان‌هایی مثل پایانه‌ها، ایستگاه‌های حمل و نقل و برخی معابر و یا در بعضی مناطق حاشیه‌های شهر احتمال شکل‌گیری کانون‌های جرم خیز بیشتر است (۱۸). همچنین اصطلاح کانون‌های جرم خیز برای جرایم خیابانی بیش از جرایم کارمندی یا جرایم سازمان یافته به کار می‌رود. گلددستون و همکاران^{۱۷} معتقدند که ۱۰ نوع محیط با مسائل جرم‌شناسی مرتبط هستند که شامل محیط‌های مسکونی، اماکن تفریحی، ادارات، اماکن تجارتی و بازارها، اماکن صنعتی، محیط‌های کشاورزی، اماکن آموزشی و مذهبی، مراکز ارایه‌دهنده خدمات عمومی، معابر عمومی وسایل و پایانه‌های حمل و نقل و اماکن بدون صاحب می‌باشند (۱۹). در مورد عوامل اقلیمی آندرسن در ۱۹۷۹ به این نتیجه رسید که گرمای هوای تابستان باعث بروز شورش‌های خیابانی می‌شود. آلن کوهن نیز در سال ۱۹۷۹ به این نتیجه دست یافت که در روزهای با دمای مساعد میزان سرقت از منازل به خاطر خالی شدن خانه‌ها بالا می‌رود. در سال ۱۹۸۵ بتون و فری^{۱۸} به این نتیجه دست یافتند که رابطه معناداری بین اختلافات خانوادگی و بالا بودن سطح ازن و از سوی دیگر بین آشوب‌ها و ضرب و جرح با درجه حرارت روزانه وجود دارد (۲۰). در واقع زمان و مکان مناسب سبب تحریک بزهکاران و ایجاد انگیزه برای گذر از اندیشه به عمل مجرمانه می‌شود (۲۱).

با توجه به موضوعات مطرح شده اهداف این پژوهش شامل بررسی رابطه بین سابقه کیفری، بیماری روانی، مصرف مواد، سابقه

های تلویزیونی دست اول آمریکا، ۷۳٪ از کسانی که نقش بیمار روانی را ایفا می‌کردند رفتار خشونت آمیز داشتند (۸). با این حال، هر چند که بیشتر بودن فراوانی اختلال‌های روانی را در زندانیان بیذیریم، باز هم این مساله باقی می‌ماند که آیا اختلال‌های روانی قبل از زندانی شدن وجود داشته و یا آن که پیامد آن هستند. هر چند که می‌توان این فرض را نیز پذیرفت که اختلال‌های روانی می‌توانند مهارت‌های فرد را در ارتکاب جرم کاهش دهند و موجب شوند تا به سهولت دستگیر شوند و نیز نیروی انتظامی تمایل بیشتری برای دستگیری این افراد داشته و قضات با سخت‌گیری کمتری حکم به محکومیت این افراد می‌دهند (۹). با این حال خلیلی و همکاران در پژوهش خود با عنوان مقایسه وضعیت عملکرد خانواده و سلامت روان مجرمین قتل عمد و افراد عادی در استان اصفهان به این نتیجه رسیدند که بین دو گروه از لحاظ عملکرد خانواده تفاوت معناداری وجود دارد، ولی از لحاظ سلامت روان تفاوتی بین دو گروه به دست نیاورند. لذا بدین نتیجه رسیدند که قتل عمد نسبت به متغیرهای فردی و شخصیتی بیشتر تحت تاثیر متغیرهای ارتباط بین فردی می‌باشد (۱۰). از لحاظ زمینه‌های اعتیاد در بروز جرایم اغلب مردم بر این باورند که مصرف مواد از علل بارز اعمال مجرمانه و به خصوص خشونت است. نتایج یک نظرسنجی در نمونه ای متشکل از ۱۰ هزار نفر در سراسر آمریکا نشان داد که پاسخ دهنده‌گان علت اصلی جرم را فروش و مصرف مواد می‌دانستند (۱۱). اگر چه برخی از محققان عقیده دارند که خشونت می‌تواند از تاثیر مستقیم مصرف مواد، نیاز به تهیه و نظام پخش و معاملات آن بوجود آید (۱۲)، اما بسیاری از پژوهشگران مانند از گود^{۱۹} و همکاران نیز براین باورند که ارتکاب جرم و مصرف مواد بخشی از یک سبک زندگی انحراف آمیز است که در عوامل متعددی ریشه دارد (۱۳). هر چند که برای درک آثار هر ماده باید به متغیرهای داروشناسخی، روانشناسی، روانی-اجتماعی توجه شود و با در نظر گرفتن این نکته که جرم به خودی خود پدیده ای اجتماعی است باید گفته که بررسی رابطه مواد با جرم به مراتب پیچیده تر خواهد بود. رابطه بین مصرف مواد و الكل با جرم در کل جمعیت دارای همبستگی بالایی است (۱۴). استعمال مواد یکی از عوامل مهمی است که در ایجاد و تکرار رفتارهای بزهکارانه و جنایت کارانه و در نتیجه افزایش تعداد زندانیان تاثیر چشمگیری دارد (۱۵). بال و همکاران در تحقیقی که روی ۲۴۳ معتمد بر اساس اعتراضات آن‌ها انجام دادند، متوجه شدند که شایع‌ترین جرم ارتکابی؛ سرقت (٪۳۸)، خرید و فروش مواد (٪۲۶)، خیانت در امانت و جعل اسناد دولتی (٪۸) و اخلال در نظام عمومی (٪۲) هستند (۱۵). از لحاظ زمینه‌های خانوادگی پژوهش‌های زیادی این نظریه را که افرادی که از خانواده‌های بزهکار به دنیا می‌آیند احتمال بزهکار شدنشان بیشتر است را تایید می‌کنند. مثلاً اوسبورن و وست^{۱۵} در ۱۹۷۹ گزارش دادند که نزدیک به ۴۰٪ فرزندان والدین بزهکار مرتکب اعمال بزهکاری شده بودند. در صورتی که این مقایسه

16 - Cloninger

17 - Goldstein & Sussmilch

18 - Betton & Ferry

14 - Osgood, D.W.

15 - Osborn & West

جدول ۲- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی سابقه بیماری روانی و ارتکاب جرم قتل عمد

سابقه کیفری	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
بله	۳۴	% ۲۰/۳۶	۸۳/۵	۲۴۷۹/۶
خیر	۱۳۳	% ۷۹/۶۴	۸۳/۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل $3/84$ بزرگتر می باشد، لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی سابقه بیماری روانی و جرم قتل عمد در جامعه رد شده و تفاوت بین فراوانی سابقه بیماری روانی و جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$). سومین فرض بیان می دارد که بین فراوانی سابقه خانوادگی جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۳- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی داشتن سابقه خانوادگی جرم و ارتکاب جرم قتل عمد

داشتن سابقه خانوادگی	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
بله	۱۹	% ۱۱/۷۳	۸۳/۵	۹۹/۶۵
خیر	۱۴۸	% ۸۸/۲۷	۸۳/۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل $3/84$ بزرگتر می باشد، لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی داشتن سابقه خانوادگی جرم و قتل عمد در جامعه رد شده و تفاوت بین فراوانی داشتن سابقه خانوادگی جرم و جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

چهارمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی مصرف مواد و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۴- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی مصرف مواد و ارتکاب جرم قتل عمد

صرف مواد	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
بله	۳۷	% ۲۲/۶۸	۸۳/۵	۵۰/۶۹
خیر	۱۲۹	% ۷۷/۳۲	۸۳/۵	

خانوادگی، قومیت، مکان و منطقه جغرافیایی، زمان و فصول سال و جرم قتل عمد می باشد.

روش

در هر پژوهش، انتخاب روش بستگی به ماهیت موضوع پژوهش، اهداف و امکانات اجرای آن دارد، بنابراین با توجه به این که پژوهش حاضر از نوع توصیفی - پیمایشی می باشد و از نوع طرح های شبه آزمایشی تک گروهی با پس آزمون است و با استفاده از آزمون X^2 و آزمون T تک متغیری به تحلیل یافته ها پرداخته شده است. جامعه آماری این تحقیق شامل همه افراد محبوبس به جرم قتل عمد در زندان مرکزی اصفهان در سال ۹۱ به تعداد ۵۱۳ نفر می باشند. با توجه به جامعه آماری نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۶۷ نفر بر اساس نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب گردید. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه محقق ساخته که شامل متغیرهای مورد نظر بوده استفاده شد.

یافته های پژوهش

- اولین فرض بیان می دارد که بین سابقه کیفری و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت وجود دارد. برای آزمون این فرض یافته های به دست آمده به شرح ذیل می باشند:

جدول ۱- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی سابقه کیفری و ارتکاب جرم قتل عمد

سابقه کیفری	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
بله	۱۳	% ۸/۲۵	۸۳/۵	۱۱۹/۰۴
خیر	۱۵۴	% ۹۱/۷۵	۸۳/۵	

با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون خی دو مورد محاسبه از خی دو در جدول معادل $3/84$ بزرگتر می باشد لذا فرض صفر مبنی بر عدم وجود تفاوت بین فراوانی ارتکاب جرم و قتل عمد در سطح $0/05$ رد می شود. بر این اساس تفاوت بین سابقه کیفری و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

- دومین فرض بیان می دارد که بین سابقه بیماری روانی و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت وجود دارد. نتایج یافته ها در مورد آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول شماره ۶- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی مکان وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد

مکان وقوع جرم	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
در خانه	۹۴	% ۵۴/۹۷	۲۷/۸۳	
در ماشین	۵	% ۳/۶۶	۲۷/۸۳	
در اماكن عمومي	۱۵	% ۹/۴۲	۲۷/۸۳	۲۰۴/۷۵
در معابر عمومي	۲۴	% ۱۴/۱۴	۲۷/۸۳	
در اماكن مخربه	۳	% ۲/۶۲	۲۷/۸۳	
در باغها و مزارع	۲۶	% ۱۵/۲	۲۷/۸۳	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۵، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل $11/07$ بزرگتر می باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی مکان وقوع جرم و قتل عمد در جامعه رد شده و تفاوت بین فراوانی مکان وقوع جرم و قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

هفتمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی زمان وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۷- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی زمان وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد

زمان وقوع	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
روز	۷۷	% ۴۶/۷۷	۸۳/۵	.۰/۸۷
شب	۸۹	% ۵۳/۲۳	۸۳/۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل $3/84$ کوچکتر می باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی زمان وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه رد نشده و لذا تفاوت بین فراوانی زمان وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار نمی باشد ($p=0/37$).

هشتمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی مکان وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۱، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل $3/84$ بزرگتر می باشد، لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی مصرف مواد و ارتکاب قتل عمد در جامعه رد شده و لذا تفاوت بین فراوانی مصرف مواد و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

- پنجمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی قومیت و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. برای آزمون این فرض زبان ملاک قومیت قرار گرفت. که شامل فارس، ترک، کرد، عرب و افغان می باشد. آزمون معناداری فراوانی فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

جدول ۵- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی قومیت و ارتکاب جرم قتل عمد

القومیت	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
فارس	۹۰	% ۵۳/۹	۲۶/۸۴	
ترک	۱۴	% ۸/۴	۲۶/۸۴	
لر	۲۸	% ۱۶/۷۷	۲۶/۸۴	۱۹۹/۳۱
کرد	۴	% ۲/۴	۲۶/۸۴	
عرب	۱	% ۰/۶	۲۶/۸۴	
افغان	۲۹	% ۱۷/۳۷	۲۶۳۱/۸۴	

با توجه به این که با درجه آزادی ۵، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل $11/07$ بزرگتر می باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی قومیت و جرم قتل عمد در جامعه رد شده و تفاوت بین فراوانی قومیت و جرم قتل عمد معنادار می باشد ($p=0/000$).

ششمین فرض بیان می دارد که بین فراوانی مکان وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. یافته های پژوهش برای آزمون فرض فوق به شرح ذیل می باشد:

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش به بررسی رابطه متغیرهای فردی، اقلیمی و بوم شناختی با قتل در استان اصفهان پرداخته شده است. مشخص شد که فرض تفاوت فراوانی بین سابقه کیفری و ارتکاب جرم در جامعه معنادار می‌باشد ($P=0/000$). بدین معنا که افرادی که سابقه کیفری داشته‌اند بیشتر مبادرت به ارتکاب جرم نموده‌اند و این با تحقیق بیانلو همسو می‌باشد(۱۶). شاید این مسأله بر اساس این موضوع تبیین گردد که در جامعه ایرانی جرایم تک بعدی هستند، یعنی افراد در یک جرم فعال هستند و گستردگی در زمینه جرایم مختلف ندارند. یافته دیگر ما درباره نقش سابقه بیمار روانی و ارتکاب جرم قتل عمد تفاوت معناداری را نشان می‌دهد ($P=0/000$). هر چند بر اساس تعداد فراوانی در جدول این رابطه معکوس می‌باشد. یعنی افرادی که مرتكب جرم قتل عمد شده‌اند اکثراً سابقه بیماری روانی داشته‌اند که برخلاف نتایج تحقیق پرینز بوده و با پژوهش خلیلی و همکاران مطابقت دارد(۷،۱۰). شاید این اختلاف با توجه به نوع جرم توجیه گردد، بدین معنا که شاید در جرایم دیگر فراوانی بیماری روانی بیشتر باشد. یافته دیگر نشان می‌دهد که بین فراوانی سابقه خانوادگی و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد ($P=0/000$). به طوری که هر چه فراوانی سابقه خانوادگی مجرم کمتر، ارتکاب جرم قتل عمد کمتری را نیز در پی دارد. این یافته برخلاف تحقیقات اوسبورن و کلونینگر می‌باشد(۲). شاید این امر را با توجه به جامعه آماری بتوان توجیه کرد. شاید در جامعه ایرانی قتل بیشتر بر اساس پرخاشگری، ابزاری برای رسیدن به هدفی دیگر روی داده و کمتر شاهد پرخاشگری خصمانه به قصد آسیب رساندن عمدی باشیم. لذا عدم رعایت حقوق دیگران بدون این که قصد قبلی قتل وجود داشته باشد، منجر به درگیری‌های منجر به فوت می‌گردد. یافته دیگر مبین این است که بین ارتکاب قتل عمد و مصرف مواد رابطه معناداری در جامعه وجود دارد ($P=0/000$). بدین معنا که با توجه به فراوانی‌های به دست آمده، افرادی که مصرف مواد نداشته‌اند، بیشتر مرتكب قتل عمد شده‌اند. این یافته برخلاف تحقیق گرجیان است که رابطه معنادار مثبتی را بین مصرف مواد و ارتکاب جرم به دست آورد(۱۵). شاید این موضوع نیز به این که قتل عمد به خصوص در جامعه ما امری دفتی است که بر اثر درگیری منجر به قتل می‌شود و افراد قاتل شخصیت‌هایی خودسر کوب گر همچون افراد معتمد را نداشته، بلکه بیشتر سرکوب گری آن‌ها مواجهه با بیرون از خود می‌باشد، بازگردد. یافته دیگر پژوهش بیان می‌دارد که بین قومیت و ارتکاب جرم قتل عمد تفاوت معناداری وجود دارد ($P=0/000$). یعنی با توجه به فراوانی موجود در جدول، تفاوت بین گروه‌های قومی معنادار می‌باشد که اگر در مقیاس جمعیتی محاسبه گردد این آمار معنای واقعی خود را می‌باید. یافته دیگر پژوهش بین فراوانی مکان وقوع و ارتکاب جرم قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری را نشان می‌دهد

جدول ۸- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد

	فصل وقوع جرم	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
بهار	۴۹	%۲۹/۹۲	۴۱/۷۵		
تابستان	۳۷	%۲۲/۰۵	۴۱/۷۵		۱۰/۵۸
پاییز	۲۷	%۱۵/۷۵	۴۱/۷۵		
زمستان	۵۴	%۳۲/۴۹	۴۱/۷۵		

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۳، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل $7/81$ بزرگ‌تر می‌باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه رد شده بنابراین تفاوت بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار می‌باشد ($P=0/03$).

نهمین فرض بیان می‌دارد که بین فراوانی منطقه‌جغرافیایی شهر اصفهان و ارتکاب قتل عمد در جامعه تفاوت معناداری وجود دارد. لازم به ذکر است که ۵۴ نفر از مسکونیین از شهر اصفهان بوده که با توجه به منطقه‌بندی بر اساس شمال (۱)، شرق (۲)، غرب (۳)، جنوب (۴) و مرکزی (۵) تفکیک شده‌اند. ناحیه مرکزی از میدان قدس (طبقچی) در شمال، دروازه تهران در غرب، رودخانه زاینده‌رود در جنوب و پل بزرگ‌مهر در شرق تفکیک یافته و بر اساس همین ناحیه مرکزی نواحی شرق و غرب و شمال و جنوب مشخص گردیدند. یافته‌های پژوهش برای آزمون فرض فوق فوق به شرح ذیل می‌باشد:

جدول ۹- توزیع فراوانی و آزمون تفاوت فراوانی منطقه‌جغرافیایی شهر اصفهان و ارتکاب جرم قتل عمد

منطقه‌جغرافیایی	O	درصد	E	$\frac{(O-E)^2}{E}$
منطقه ۱	۲۶	%۴۸/۱	۱۳/۵	۲۵/۴۳
منطقه ۲	۹	%۱۶/۷	۱۳/۵	
منطقه ۳	۶	%۱۱/۱	۱۳/۵	
منطقه ۴	۴	%۷/۴	۱۳/۵	
منطقه ۵	۹	%۱۶/۷	۱۳/۵	

بر این اساس با توجه به این که با درجه آزادی ۴، آزمون خی دو محاسبه شده از آزمون خی دو در جدول معادل $9/49$ بزرگ‌تر می‌باشد لذا آزمون صفر مبنی بر عدم تفاوت معنادار بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب قتل عمد در جامعه رد شده بنابراین تفاوت بین فراوانی فصل وقوع جرم و ارتکاب جرم قتل عمد معنادار می‌باشد ($P=0/000$).

به این که میزان آمار در بهار بالاتر از تابستان است قابل توجیه باشد. می‌توان گفت برای ارتکاب جرم قتل عمد میزانی از حرارت بالا مورد نیاز است نه بیشتر و در آخر این پژوهش نشان می‌دهد که از لحاظ نوع منطقه جغرافیایی تفاوت معنادار می‌باشد ($p=0/000$). بدین معنا که بیشترین قتل عمد در نواحی شمال شهر اصفهان وقوع یافته‌اند. که مناطق و محلات زینبیه، ۲۴ متری، هفتون، ملک شهر، رباط و کاوه را شامل می‌گردند. ویرگی عمد این مناطق مهاجرپذیری، پایین بودن درآمد خانوادگی، پایین بودن سطح تحصیلات، تراکم خانه‌های قدیمی با قیمت نازل، وجود اقشار زیاد جمعیت کارگری، ناهمگونی قومی و تراکم جمعیت خانواری بالا می‌باشد که تقریباً به عنوان مناطق پرخطر در بین عامه مشهورند و همه این عوامل را می‌توان زمینه‌ساز بروز جرایمی چون قتل عمد دانست. در پایان از پژوهش حاضر این نتیجه حاصل شد که عوامل اقلیمی و بوم شناختی بیش از عوامل فردی با بروز قتل عمد به طور مستقیم رابطه دارند.

($p=0/000$). به طوری که بیشترین فراوانی را در خانه شاهد هستیم و بر اساس این که اکثر افراد اظهار آشنایی قبلی با فرد مقتول را داشته‌اند. این تفاوت موجه می‌باشد و نشان‌دهنده عدم مهارت‌های ارتباطی بین افراد آشنا با یکدیگر است. یافته دیگر ما مبنی بر زمان وقوع جرم تفاوت معناداری را از لحاظ روز و شب در جامعه نشان نمی‌دهد ($p=0/37$). شاید این موضوع را بتوان با فراوانی بیشتر قتل عمد در خانه توجیه کرد که به علت عدم آشکار بودن در ملاعه عام، این موضوع چندان متاثر از زمان روز و شب نباشد. یافته بعدی ما مبنی بر داشتن تفاوت معنادار از لحاظ فصل سال نیز مبین معنادار بودن این تفاوت براساس فصول مختلف می‌باشد ($p=0/03$). که به ترتیب در فصل زمستان، بهار، تابستان و پاییز شاهد بیشترین جرایم قتل عمد هستیم که می‌توان گفت برخلاف رابطه‌ای است که بتون و فرقی بین ضرب و جرح و درجه حرارت روزانه به دست آورده‌اند (۲۰). شاید این امر نیز با وقوع اکثر قتل‌ها در خانه که درجه حرارت محل وقوع بالا بوده است و نیز با توجه

References

- 1- Dadsetaan P. Criminal Psychology. 8th Edition. Tehran: SAMT Publications, 1389. [Persian]
- 2- Najafi Tavana D. Psychology and Crime. Putwaine D. & Sammons A. (Authors), Legal Foundation of Mizaan, 3rd Edition, Winter, 1386. [Persian]
- 3- Shahri Gh. & Et. Criminal law Collections, Tehran: Legal Affairs of The Judiciary, 1388. [Persian]
- 4- Sadigh Sarvestani, R. Social Pathology, Tehran, Avaaye Nour, 1383. [Persian]
- 5- Sabouri, M. Sociology, Gidens A (Author) Tehran: Ney Publications, 1384. [Persian]
- 6- Ahamadi H., Sociology of Deviance, 2nd ed. Tehran: SAMT Publications, 1378. [Persian]
- 7- Prins H. Offenders, Deviants or Patients? An Introduction of the Study of Socio- forensic Problems, London, Tavistock, 1980.
- 8- Monahan J. Mental disorder and violent behavior, Perception and evidence, American Psychologist, 1992, 47.
- 9- Feldman, M.P.Criminal Behavior: A Psychological Analysis. Chichester,Wiley, 1977.
- 10-Khalili M., Khazaei R., Nasiri N., Jahanzad, A., A Comparison of Family Functioning and Mental Health Situation between Murderers and Normal Persons in Isfahan, 1391, In Press. [Persian]
- 11-Strasser F. One nation,under siege, the National Law Journal, S2, S3, S15, 1989.
- 12-Goldestein A.P. Reducing Delinquency: Interventionin the Community. New York: pergamom, 1989.
- 13-Osgood D.W. et al. The generality of deviance in late adolescence and early adulthood. American Sociological Review, 1988, 53.
- 14-Harrison L.& Gefroer J. The intersection of drug use and criminal behavior: Results from the National Household Survey on Drug Abuse, Crime and Delinquency, 38. 1992.
- 15-Gorjiani B. Drugs and Crime, Journal of Forensic Medicine, 1379, No 19. [Persian]
- 16-Bayanloo Y., Mansourian M.K. Relation between The Population Density and Crime Type. Social Welfare Journal, 1389, 6th year, No 22. [Persian]
- 17-Shaterian M., Eshnoei A., Ganjipour M. Relation Assessment of Social Deviations and Habitat, Applied Research of Geographical Sciences Journal, 1389, Volume 15, No 18. [Persian]
- 18-Kalantari M. & Tavakoli M. Identification and

- analysis the Urban Centers of Crime, Crime Prevention Journal, 1386, 2nd year, No 2. [Persian]
- 19-Goldstein H., C.susmilch. Experimenting With the Problem- Orientedapproch to Improving Police Service: A Report and Some Reflections on Two CaseStudies. University of Wisconsin Law School, 2006.
- 20-Qourchi Beigi M. Theoretical of Crime Prevention by Environmental Depn, Articles of Crime Prevention Conference, 1385, Yazd, Azaad University of Abarkoooh. [Persian]
- 21-Raavand M. R. The Role of E-City in Crime Prevention, Paytakht Journal, 1388, 2nd year, No 4 & 5. [Persian]
- 22-Sarmad Z., Baazargaan A., Hejazi E. Research Methods in Behavioral Sciences, Tehran: Agah Publications, 13th Edition, 1385. [Persian]